

Fest med Kongen

Kong Harald deltar i formiddag på en mottagelse i forbindelse med Gunnar Sønstebys 75-årsdag.

THORLEIF ANDREASSEN

Stortingspresident Jo Benkow og forsvarssjef Torolf Rein er blant de mange som vil være til stede for å ære den kjente motstandsmannen.

«Aldri mer!» Det er Gunnar Sønstebys hovedkonklusjon i et fødselsdagsintervju med Aftenposten.

— Politisk og økonomisk samarbeide er den eneste veien å gå for og skape varig og stabil fred. Jeg har trodd på europeisk samarbeide siden den annen verdenskrig. Alt som binder landene tettere sammen, er fredsfremmende. Winston Churchill har sagt det jeg mener er det viktige, nemlig evig fred, å oppdra sine barn i frihet og høste fruktene av daglig arbeid.

Aktiv

Han er fortsatt mer aktiv enn de fleste, Gunnar Sønsteby, og svarer dette på hva som opptar ham spesielt i dag:

— Fortsatt er jeg svært engasjert i forsvarssaken og i krigsinvalidenes sak. Jeg er med i det regjeringsoppnevnte utvalget som forbereder 50-årsjubileet for freden. Så driver jeg min virksomhet som konsulent for næringslivet.

75-åringen fortsetter med et smil: — Jeg synes jeg har en bråte med barnebarn — fire i Norge og to i Amerika. Sammen med barnebarna går jeg på ski og skøyter.

Mon tro om det er disse aktivitetene som er årsaken til at han holder seg så godt...

Hvilke tanker gjør Sønsteby seg om dagens nazistiske strømninger, han — som i fem år drev sin

75 ÅR: En av de store edderkoppene i Hjemmefrontens hemmelige nett, Gunnar Sønsteby, fyller 75 år i dag. Foto: NTB

livsfarlige virksomhet mot en nazistisk okkupasjonsmakt?

— Blant annet at alle skal ha ytringsrett. Men grupper som driver med ulovlig virksomhet må synliggjøres slik at folk er klar over at de finnes. Først da kan man iverksette nødvendige mottiltak for å holde den slags grupper i sjakk.

Bok og film

I 20 år har Gunnar Sønstebys bok, «Rapport fra nr. 24», vært utsolgt, men i disse dager er den igjen kommet i salg. Det får være vår gladmelding til interesserte som har prøvd å få tak i boken, som er blitt omtalt som et monument over norsk

motstandskamp. Til høsten kommer det en serie på tre TV-programmer om Sønstebys dramatiske krigsopplevelser. Hovedpersonen trår praktisk talt på gamle stier.

— Det blir ingen røverfilm, men et dokumentarprogram hvor en rekke motstandsfolk — høy og lav — presenteres.

Hjemmefront

Gunnar Sønsteby, med dekknavn som Kjakan, Nr. 24., Erling Fjeld og Hans Jacobsen, var en av de store edderkoppene i Hjemmefrontens hemmelige nett: etterretnings- og kurértjeneste, illegale aviser, hemmelig organisasjonsarbeide og sabotasjeaksjoner, britenes spesi-

le tillitsmann i det okkuperte Norge, aksjonssjef for Hjemmestyrkenes Sentralledelse og leder for den såkalte Oslo-gjengen, en gruppe av Linge-karer i Oslo-området.

Det var den samme Gunnar Frithjof Turmann Sønsteby som ikke kom inn på Artilleriets befalsskole, hvor han søkte opptak i 1937. Han gjorde sin militærtjeneste som kontormann i Garden i 1938. Og i februar 1940 ble unggutten fritatt for all militærtjeneste p.g.a. dårlig mave.

Seks år senere mottok han Krigskorset med sverd, leser vi i Statsskalenderen. Krigskorset rangerer foran alle andre norske dekorasjoner. Sønsteby er den eneste som har fått Krigskorset med sverd tre ganger.

Beskyttelse

Kjakans beskyttelsesfarver i krigsårene var et ytre som ikke skilte seg ut, teft, evne til å være fare, intelligens, en god slump hell, og med respekt å melde, at han sjelden møter presist til avtalt tid.

Arbeidersønnen fra Rjukan har beholdt bakkekontakten. Han er fortsatt en av gutta etter all virak og alle superlativer i forbindelse med hans krigsinnsats. Les bare: «Alt taler for at Gunnar var den mest intelligente, den mest effektive og den mest aktive agent i Norge.»

Konfrontert med denne uttalelse fra oberst J.S. Wilson, sjef for Scandinavian Section of Special Operations Executive, repuliserer Gunnar Sønsteby:

— Krigsinnsatsen var først og fremst lagarbeide. De aller fleste av oss var motstandsfolk etter fattig evne — og noen, til sin egen store forbløffelse — med uanede ressurser. Det var på denne måten, først og fremst ved sivil samhold og sivil motstand, at vi berget vår selvaktelse slik at vi i fellesskap kunne bygge landet opp igjen og utvikle demokrati.